I Odense vil vi gerne passe på hinanden med en ny forebyggende netværksindsats, som skal stoppe overdosisdødsfald

Anette Søgaard Nancke er sygeplejerske og afdelingsleder på Heroinklinikken i Odense.

Odense Kommune har indgået et samarbejde med forebyggelsesprojektet Antidote Danmark om at reducere antallet af dødsfald og skader som følge af overdosis med opioider. Målet er via en netværksindsats at gentænke forebyggelse for stofbrugere.

AF ANETTE SØGAARD NANCKE

I Odense vil vi gerne gøre en forskel, og derfor har vi skabt en indsats, som vi kalder 'netværksbyen', som er en lokal strategi, der i al sin enkelhed går ud på at redde liv, men også skabe bedre liv for byens socialt udsatte borgere. Det er en fortsættelse af RED LIV-indsatsen, som oprindeligt blev iværksat af Sundhedsministeriet, men vi i Odense Kommune har valgt at fortsætte på egen hånd. Derfor var det helt naturligt at tage imod den hånd, som forebyggelsesprojektet Antidote Danmark, som er støttet af Sundhedsministeriet og arbejder med at forebygge overdoser med opioider (fx morfin, fentanyl, heroin og metadon), rakte frem til Odense Kommune om at etablere et samarbejde mellem kommunens egen indsats RED LIV og Antidote Danmark.

Formålet med samarbejdet mellem kommunen og Antidote Danmark er at reducere antallet af dødsfald og skader som følge af overdosis med opioider i Odense. Derfor har Antidote Danmark og Odense Kommune tilsammen uddannet 350 stofbrugere i Odense på RED LIV-kurser, så de har lært at kunne stoppe overdosisdødsfald hos andre ved hjælp af et kursus i basal førstehjælp og brug af samt udlevering af modgiften Naloxon (en næsespray, der gives ved tegn på overdosis).

Sidste opgørelse af narkorelaterede dødsfald i Odense viste et lille fald efter uddannelsen af de 350 stofbrugere i brugen af Naloxon (fra 16 dødsfald i 2019 til 12 i 2020), men det er ikke godt nok, for vi, der arbejder med stofbrugere til daglig – samt rigtig mange andre – mener jo, at et narkorelateret dødsfald selvfølgelig er et dødsfald for meget, og vi vil gøre alt for at reducere muligheden for dødsfald og skader i det hele taget. Derfor vil Odense Kommune og Antidote Danmark gøre endnu mere end blot implementeringen af RED LIV-kurser i brugen af livredning og modgift.

Vi lærer fra hinandens faglige indsigter og verdener

Medarbejdere fra Odense Kommune og Antidote Danmark har været på besøg i hinandens 'verdener' og er blevet inspireret af, hvordan vi hver især arbejder. Med stor gensidig respekt for hinandens faglige og personlige kompetencer. Og i processen har vi lært, at hvis vi samarbejder, kan vi passe på endnu flere stofbrugere, og vi kan ydermere sammen få endnu flere aktører i spil lokalt. Fx har både politi, socialsygeplejersker og Kirkens Korshær taget rigtig godt imod initiativet og har bidraget til at styrke et netværk i Odense, som skal arbejde forebyggende på at reducere skader og dødsfald som følge af opioidoverdoser. Derudover skal netværket også samarbejde om at kortlægge, hvordan vi får endnu flere stofbrugere end de oprindelige 350 uddannet i livreddende førstehjælp samt brugen af modgiften Naloxon.

Der har været meget stor interesse fra stofbrugerne for deltagelse i kurserne, for de vil gerne kunne hjælpe deres kammerater, hvis det værst tænkelige skulle ske. Mange har oplevet et andet menneske tæt på dø, måske endda været sammen med vedkommende, da døden indtraf. Og uden at kunne gøre noget som helst og sidde tilbage med følelsen af, at hjælpen desværre kom for sent. Efter at have fået uddannelsen i livreddende førstehjælp og brugen af Naloxon, har flere oplevet netop at kunne redde et liv, og det gør stort indtryk. Og vi som medarbejdere i samarbejdet værdsætter den store interesse fra stofbrugere, for jo flere, der er derude til at forebygge dødsfald og skader, jo bedre. Alle er vigtige ambassadører for indsatsen om at forebygge dødsfald og skader som følge af brug af opioider.

Hvad den forebyggende netværksindsats helt konkret går ud på
Samarbejdet mellem Antidote Danmark og Odense Kommune er allerede godt i gang, hvor ikke kun de livreddende kurser for stofbrugere er implementeret, men der er også allerede udarbejdet en hjemmeside (vipasserpåhinanden.dk), fælles informationsmateriale samt kortlægning af målgruppen, i forhold til hvordan får vi kontakt til endnu flere stofbrugere. Hjemmesiden samt en tilhørende pjece henvender sig til alle med interesse for et kursus i brugen af Naloxon og førstehjælp. Her oplyses bl.a. om, hvor man kan tage et kursus. Men derudover kan stofbrugere også her finde vejledning i, hvordan man sikkert og rent kan tage sit stof, så vi kan hjælpe med at forebygge skader og overdoser på den måde også, og ikke kun ved livredning og modgift.

Den primære målgruppe for et kursus i brugen af Naloxon og førstehjælp er stofbrugerne samt fagpersoner, der arbejder med målgruppen. Den sekundære målgruppe kan være beboere i en opgang, hvor der bor stofbrugere, sundhedsfaglige eller andre medarbejdere i både kommuner og regioner eller fx rengøringspersonale på et bosted eller lignende. For både hjemmesiden og pjecen gælder, at formålet er det samme for både Antidote Danmark og Odense Kommunes Red Liv: Jo flere informationsplatforme, jo flere forventer vi at kunne henvende os til.

Udover informationsarbejdet har vi også arbejdet målrettet med at understøtte og udbygge de faglige netværks- og samarbejdsmuligheder, der allerede eksisterede. I Odense Kommune er der i forvejen en stærk kultur og tradition for tæt samarbejde på gadeplan, hvor der fx er faste møder i gadeplansnetværket i Odense, og som faglige medarbejdere kan man altid trække på hinanden ad hoc på kryds af organisationer og fagligheder. Dette stærke netværk er inddraget både i form af uddannelse af endnu flere Naloxon- og førstehjælpstrænere, og så bruges netværket til specifikt at invitere til møder om Antidote Danmark og Odense Kommunes RED LIV-samarbejde og tiltag. Desuden har netværket mulighed for at få RED LIV-kurser på egen matrikel, få uddannet trænere til at udbyde kurser og i det hele taget have nogle at sparre med og dele erfaringer med i forhold til at forebygge dødsfald og skader som følge af brug af opioider.

Derudover er også overordnede tiltag iværksat, som er blevet til via en fælles indsats, fx Antidote Danmarks helt konkrete indsats med at opsøge stofbrugere på gaden for at tilbyde kurser i brugen af Naloxon lige der på stedet, og at vi nu i fællesskab også udbyder kurser via internettet. Odense Kommune tilbyder også RED LIV-kurser i Behandlingscenter Odense og på kommunale opholdssteder. Disse kurser kan både være med fysisk tilstedeværelse, efter aftale, som drop-in eller online. Særligt de såkaldte 'drop in'- kurser, hvor stofbrugere kan komme uden tilmelding, har været en stor succes. Disse kurser har vi arrangeret, så de både er i Antidote Danmarks lokaler i Odense og i Heroinklinikken Odense samt i pop-up-stande på gaden i Odense, fx en stand på Rådhuspladsen.

I kommunen er vi særligt blevet inspireret af Antidote Danmark til generelt at lave RED LIV-kurserne mere ad hoc og uformelt. Med afsæt i vores forskellige kompetencer og tilgange hos henholdsvis Antidote Danmark og hos Odense Kommune tilstræber vi således at fordele afholdelsen af kurser i Odense så bredt som muligt, så flest muligt får adgang til kurserne. Det er helt op til den enkelte stofbruger, hvor man tager kurset, det er samme modgift, der udleveres, og samme kursus i basal førstehjælp, man lærer. Så der hvor man som stofbruger er mest tryg og færdes mest, er der, hvor man tager sit kursus.

Derudover har vi også sammen udviklet et systematisk tilbud til sundhedsfaglige uddannelsessteder, så fagpersoner, der skal arbejde med mennesker med rusmiddelbrug, kan få et kursus i at lære at redde deres liv fra overdoser. På den måde gør vi også disse uddannelsessteder og studerende opmærksomme på vores speciale, altså arbejdet med socialt udsatte borgere med misbrug, og på, at det er et nødvendigt, taknemmeligt og meningsfyldt arbejde. Dels med rekruttering til området for øje, og dels med det for øje at have ambassadører i sundhedsvæsenet, som kender lidt til målgruppen, og som ved noget om, hvor målgruppen kan henvende sig for at få hjælp.

Aktuelt arbejder Antidote Danmark og Odense Kommune også sammen om at lave en pjece til vejledning i injektionsteknik til fagpersonale. Antidote Danmark har her ladet sig inspirere af Odense Kommune og taget det sundhedsfaglige perspektiv og tilgang til sig, fx ift. sprogbrug. Det kunne være at tale om at 'injicere' frem for at 'fixe', når man skal tale til fagpersoner, fordi det giver en anden måde og et fælles sprog at kommunikere med hinanden på. Og faktisk

oplever nogle stofbrugere også en anden seriøsitet fra vores side, når vi, der udbyder kurserne sammen, taler i det samme sprog.

Har det gjort en forskel for stofbrugerne?
Jeg er af den klare overbevisning, at alle stofbrugere ønsker hjælp, og at alle, der arbejder med stofbrugere, ønsker at hjælpe dem. Af og til misforstår vi hinanden, har fordomme om hinanden og kommer også til at gøre noget, der er uhensigtsmæssigt. Jeg tror på, at hvis alle er mere nysgerrige på den andens perspektiv og lader sig invitere til at forstå og blive forstået, så kan vi sammen komme meget længere.

Jeg tænker ofte om mennesker med stofbrug, at selvom de glemmer en aftale eller afviser hjælp i dag, så prøver jeg selvfølgelig igen i morgen. Med empati og faglighed. Og så har jeg heller aldrig arbejdet sammen med nogen eller været leder for nogen, der arbejder med målgruppen, som ikke ønskede at hjælpe bedst muligt. Vi kan alle blive klogere, når vi vil hinanden og arbejder på det samme hold. Hvert eneste menneske er unikt og ser verden fra sit perspektiv – det efterlader os heldigvis mange muligheder for at gøre noget andet sammen. Og samme tilgang har vi haft i samarbejdet mellem Odense Kommune og Antidote Danmark: at vi kan lære af hinanden og skal forstå hinandens forskellige måder at arbejde på og give plads til hinandens faglige indsigter. Det har skabt en stærk forebyggende indsats for Odenses stofbrugere.

En stofbruger har fortalt mig, at bare RED LIV-kurset havde eksisteret, dengang han vågnede en kold morgen, og hans kammerat lå livløs ved siden af ham, så havde kammeratens liv måske været til at redde. Det tænker han ofte på, efter han har været på kursus og nu altid har Naloxon på sig.

En tidligere pusher har fortalt mig, at han drev sin forretning fra sin lejlighed, og ofte tog hans kunder stoffet i lejligheden. Mere end en gang har han oplevet, at det kunne have været nyttigt, hvis han havde kunnet yde førstehjælp og havde haft modgift på sig. Som han sagde: Man ringede jo ikke ligefrem efter en ambulance, når man drev en forretning, som han gjorde dengang.

Så er der en ung kvinde, som levende kan fortælle om, da hun reddede sin venindes liv. Hun og veninden havde taget forskellige stoffer en aften, de var i byen, og de blev begge meget påvirket helt efter planen. Men veninden blev altså for påvirket. Heldigvis havde den unge kvinde deltaget i kurset og oplevede, at det faktisk virkede livreddende. Det blev for hendes vedkommende også et vendepunkt for at ville og kunne noget andet med sit liv.

Indsatsen med at uddanne stofbrugere i at redde liv ved opioidoverdoser virker, og sammen skal vi gøre meget mere af det. Det kan betale sig både økonomisk og menneskeligt. Vi forebygger nemlig både skader, indlæggelser og dødsfald. Men vi forebygger også menneskelige tragedier, for det er det hver eneste gang for en familie og en vennekreds, når et menneske dør eller får svære skader på grund af en overdosis. Så tag et kursus – find ud af hvordan på vipasserpåhinanden.dk